

Till Socialdepartementet

Yttrande - Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper

Remissinstansen diarienummer: S2025/00911

Övergripande kommentarer

Reformen kan främja egenförsörjning, minska bidragsberoendet och motverka att utbetalningar från välfärdssystem sker på felaktiga grunder. Ett stärkt arbetslinjeperspektiv kan bidra till långsiktig hållbarhet i välfärdssystemen och stärka incitamenten till arbete för grupper som står nära arbetsmarknaden. Reformen kan därigenom bidra till ett effektivare resursutnyttjande och ökad legitimitet i socialförsäkringssystemet.

Samtidigt bedömer Social- och arbetsmarknadsnämnden att reformen medför risker för negativa konsekvenser. För redan utsatta individer och hushåll innebär de föreslagna kvalificeringsvillkoren en ökad social utsatthet. Kommunerna riskerar dessutom att möta ett växande behov av akuta insatser och ökad administrativ belastning utan att resurser tillförs. Reformen kan därmed leda till en förskjutning av ansvar snarare än en faktisk lösning på de problem den avser att motverka.

Kommentarer till specifika delar av remissen

Avsnitt 10.6 Samhällsekonomiska konsekvenser

På samhällsnivå kan reformen ge ökad tydlighet, stärka sambandet mellan arbetsinsats och rätt till stöd samt minska risken för att utbetalningar sker på felaktiga grunder. Det kan också göra att resurser används mer effektivt. Minskad tillgång till förmåner riskerar att flytta behoven från statlig till kommunal nivå, snarare än att minska dem. Det kan leda till ökade kostnader för kommunerna och ett ökat tryck på civilsamhället, vilket skapar nya typer av belastningar, och utan motsvarande resursförstärkning.

Avsnitt 10.8 Konsekvenser för kommunerna

För kommunerna innebär förslaget ökad administrativ belastning. Socialtjänsten kommer att hantera fler nödprövningar av ekonomiskt bistånd där rätten till stöd måste bedömas individuellt. Det kräver juridisk kompetens och resurser för komplexa bedömningar av bosättningsstatus, uppehållsrätt och inkomstvillkor. Handläggningstider och dokumentationsbörda förväntas öka. Risken för bristande

rättssäkerhet ökar.

Avsnitt 10.10 Konsekvenser för enskilda

Flera grupper med låg arbetsmarknadsetablering – däribland personer med låg utbildning, psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, äldre – riskerar att hamna i ett mellanläge utan rätt till stöd från vare sig stat eller kommun. Ekonomisk utsatthet kan i sin tur bidra till fördjupat utanförskap med ökad trångboddhet, hemlöshet, svartarbete, exploatering, ohälsa, och brottslighet. För våldsutsatta, särskilt kvinnor med barn, kan avsaknaden av ekonomiska stödformer försvåra möjligheten att lämna en destruktiv relation och därmed innebära direkt risk för fortsatt utsatthet.

Avsnitt 10.11 Konsekvenser för barn

Omkring 60 000 barn påverkas av reformens kvalificeringsregler. Avsaknad av barnbidrag och bostadsbidrag riskerar att leda till ökad barnfattigdom, försämrade uppväxtvillkor med trångboddhet, stress, sämre skolresultat, psykisk ohälsa och ökad risk för utanförskap. Internationella erfarenheter visar på försämrad skolnärvaro och ökad risk för kriminalitet när ekonomisk trygghet uteblir. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till skydd, utveckling och skälig levnadsstandard.

Ställningstagande

Social- och arbetsmarknadsnämnden avstyrker förslaget. Nämnden konstaterar att de föreslagna kvalificeringskraven kan få allvarliga följder för redan utsatta individer, våldsutsatta och barnfamiljer. Förslaget riskerar att förskjuta ansvar och kostnader från stat till kommun utan att motsvarande resurser tillförs. Risk finns för att oönskade samhällseffekter uppstår med ökad risk för utanförskap och utsatthet. Mot denna bakgrund finner nämnden att förslaget inte bör genomföras.

Björn Sandal
Ordförande Social- och arbetsmarknadsnämnden

ÖSTERSUNDS KOMMUN

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Yttrandet skickas till Socialdepartementet via e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sf@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2025/00911 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.